

Fritidshjem og KKFO - de væsentligste forskelle

04-04-2011

Notatet er udarbejdet på baggrund af en forespørgsel på udvalgsmødet i Børne- og Ungdomsudvalget den 2/3 2011.

Sagsnr.
2011-30502

Indledning

Nærværende notat opridser i kort form, de forhold der gør sig gældende når fritidstilbud organiseres efter hhv. Dagtilbudsloven (fritidshjem) og Folkeskoleloven (KKFO). Der beskrives nogle væsentlige forskelligheder, der stilles til de bygningsmæssige krav, i forhold til et fritidstilbud og en folkeskole. Notatet beskriver også skolernes og KKFO'ernes samarbejde om deres fælles lokaler, som det tager sig ud i dag, og endelig beskrives kommunens forskellige muligheder for at opkræve forældrebetaling i fritidshjem og KKFO.

Dokumentnr.
2011-159303

Pædagogiske rammer

I Københavns Kommune er der fælles gældende målsætninger for de to tilbudstyper; fritidshjem og KKFO vedtaget af Børne- og Ungdomsudvalget. Da de to tilbud er organiseret efter hver sin lovgivning, KKFO efter folkeskoleloven og fritidshjem efter dagtilbudsloven, så er der imidlertid visse lovgivningsmæssige kravforskelle.

Fritidshjem skal udarbejde en børnemiljøvurdering, mens KKFO hører ind under skolens undervisningsmiljøvurdering. KKFO'en skal udarbejde en mål- og indholdsbeskrivelse, hvilket ikke er et krav til fritidshjem.

Derudover er det på KKFO'en skolelederen, der har det overordnede pædagogiske ansvar, mens det i fritidshjemmet er klyngelederen (kommunale institutioner) eller institutionslederen (selvejende institutioner).

Fælles lokaleanvendelse mellem skole og fritidstilbud

I Københavns kommune er der i dag ca. 11.900 fritidshjemspladser og ca. 1650 KKFO pladser på normalområdet. I 2003 besluttede Borgerrepræsentationen, at alle nyetablerede fritidsinstitutioner så vidt muligt skal integreres bygningsmæssigt i skolen (BR 617/03, 11. december 2003). Det blev desuden besluttet ved samme lejlighed, at der i hvert enkelt tilfælde skal tages politisk beslutning om, hvor vidt pladserne skal organiseres som en KKFO drevet efter Folkeskoleloven, eller fritidshjem drevet efter Dagtilbudsloven. Anlægsøkonomien berøres ikke af denne proces, da der i de seneste 2 budgetforlig er arbejdet med samme budgetnøgletal for hhv. fritidshjem og KKFO'er, idet det uanset organisationsform forudsættes, at fritidsinstitutionen har lokalefællesskab med skolen ved nybyggeri. Senest i budgettet for 2011, blev det besluttet at opføre 400 nye fritidsinstitutionspladser, som etableres efter retningslinjerne

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
3366 4138

E-mail
tha@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009383716

www.kk.dk

fra 2003. Der er derfor endnu ikke taget stilling til organiseringen af disse pladser.

Ved udbygning af en skole udbygges fritidshjemskapaciteten tilsvarende, således at skole- og fritidsinstitutionskapaciteten til hver en tid matcher hinanden. Jævnfør førømtalte beslutning fra 2003, etableres de nye fritidsinstitutionspladser så vidt muligt som en integreret del af skolen. Udformningen af den konkrete skoleudbygning og etablering af de nye institutionspladser behandles samlet i et byggeudvalg.

I forhold til etablering/omflytning af fritidstilbud til eksisterende lokaler på en skole, eksisterer der en række udfordringer, da skole og fritidshjem er opført efter forskellige myndighedskrav i forhold til en skoles basislokale og en fritidsinstitutions grupperum. Kravene er dynamiske i den forstand, at det er muligt at kompensere på ét område, hvis andre forudsætninger er opfyldt. Konsekvensen af dette er, at der i hvert enkelt tilfælde skal tages stilling til mulighederne for at benytte skolelokaler til fritidsinstitutionsbrug.

Det lader sig derfor vanskeligt gøre at opliste alle de forskellige bygningsmæssige krav som nagelfaste lovmæssigheder, der er gældende i alle tilfælde under alle forhold. Nedenfor er dog forsøgt beskrevet nogle vigtige bygningsmæssige krav (akustik og udluftning), med udgangspunkt i nøgletal. Det kan overordnet siges, med nævnte forbehold in mente, at myndighedskravene til et fritliggende fritidshjems lokaler er større, end til en skoles basislokale. Denne divergens er især tydelig ved skoler af ældre dato, som er opført efter datidens myndighedskrav.

Akustik

Der stilles krav til en kortere efterklangstid i en fritidsinstitution, end til et basislokale i en skole. En kort efterklangstid gør, at støj opfattes mindre rungende, men omvendt kan et sådan rum også opleves som værende vanskeligere at råbe en forsamling op i. Som følge af lærere (undervisning) og pædagogers (fritidsaktiviteter) forskellige aktiviteter med børnene, eksisterer der forskellige behov for et rums akustik.

Der stilles desuden krav om ekstra lydisolering mellem undervisningsrum, end isoleringen mellem opholdsrum i et fritidstilbud.

Udluftning

I et basislokale (skole) stilles der krav om mindst 6 m³ luftrum pr. elev. I et grupperum (fritidsinstitution) skal der være mindst 12 m³. Kan dette ikke opnås, og det kan der ikke ved 2 m² frit gulvareal pr. barn og normal højde til loftet, skal der etableres mekanisk ventilation eller tilsvarende luftskifte. Desuden etableres 2 m² frit gulvareal pr.

barn i et fritidstilbuds opholdsrum, svarende til Bygningsreglementets krav til børnehavers areal. Et fritidstilbuds pædagogik er tilrettelagt på en sådan måde, at børnene ikke er forpligtet til ophold i det samme grupperum i løbet af en hel dag. Barnet kan bevæge sig rundt mellem forskellige aktiviteter i huset efter behov. Der ses derfor differentieret på en institutions samlede areal ved vurdering af en institutions samlede bygningskapacitet, da fx værksteder og køkken-alrum også kan benyttes som en del af et aktivitets- og opholdsrum. Blandt andet som følge af dette, stilles der krav om et større bruttoareal pr. barn i fritliggende fritidstilbud ($6-6\frac{1}{2} \text{ m}^2$), end en institution, der bygningsmæssigt er fuldt integreret med skolen (ca. 4 m^2), da sidstnævnte, foruden sit eget område, i et vist omfang også har mulighed for at benytte dele af skolens øvrige areal som fx garderober, faglokaler, fællesrum og toiletter.

Myndigheder mv.

Borgerrepræsentationen besluttede den 4. november 1999 retningslinjer for KKFO'ers fysiske indplacering på skolerne. BR besluttede således:

- at alle skolens faciliteter i videst muligt omfang står til rådighed for børnene i et fritidshjem/KKFO/klub og omvendt
- at fritidstilbuddene ved udbygninger på skoler og fritidshjem sikres deres egen base
- at KKFO'en sikres en base med et samlet areal, af ca. samme størrelsesorden som ved bygning af fritidshjem i Københavns Kommune

På denne baggrund, har Børne- og Ungdomsudvalget besluttet (seneste ændringer vedtaget den 26. januar 2011) følgende ordlyd i Styrelsesvedtægten for Folkeskoler i Københavns Kommune, vedrørende lokaler og bygningsmæssige forhold for KKFO'er:

"KKFO'en har på linje med skoledelen sin egen base på skolen. Basen er det sted, hvor børn og personalet i KKFO'en har deres hjembase, hvor det er muligt at præge rum og indretning efter de aktiviteter, der er planlagt, og som samtidig giver rum for børnenes spontane leg.

Basen er så vidt muligt placeret i eller i umiddelbar nærhed af indskolingsområdet og vil ofte være en integreret del af indskolingsområdet. Dette giver mulighed for, at man lokalt, i gensidig respekt for hinandens ønsker om brug af lokalerne, kan ændre og udvide råderummet for børn og ansatte på forskellige tidspunkter af dagen. For KKFO'ens base gælder de samme pladskrav, som stilles til fritidshjem (2 m^2 pr. barn). I KKFO'er for børn med særlige behov skal de lokalemæssige forhold tilpasses børnenes behov ud fra de normer og standarder, der gælder på området."

For så vidt angår antallet af m² pr. barn, har forvaltningen valgt, som tidligere nævnt, på fritidsområdet at videreføre Bygningsreglements bestemmelser inden for børnehaveområdet, da der ikke i Bygningsreglementet findes specifikke angivelser for hvor mange m² der kræves til et fritidshjemsbarn. Derved lægger kommunen sig op af en række andre kommuner, der arbejder ud fra de samme standarder.

Børne- og Ungdomsudvalget har således ikke principielt taget stilling til dette arealprincip, men det har været grundlaget for de anlægsindstillinger udvalget har fået forelagt og tiltrådt,

Et forslag om at reducere nettoopholdsarealet pr. barn fra 2 m² til ca. 1 m² i fritidstilbud blev ikke besluttet af udvalget, i forbindelse med udarbejdelsen af anlægsplanen i budget 2011.

For så vidt angår kravene om akustik og udluftning er det værdier, der er fastsat i Bygningsreglementet. Dette er en del af arbejdsmiljølovgivningen, som vedtages af folketinget.

Skoler og KKFO'ers samarbejde om de fælles arealer

Skolers og deres KKFO'ers samarbejde om benyttelse af hinandens lokaler afhænger af blandt andet organiseringen af arbejdet. På normalområdet er der som oftest ikke behov for at kunne undervise i KKFO'ens egne lokaler, mens der ved lokalefællesskab skal være mulighed for både undervisning og fritidsaktiviteter.

Inden for specialområdet er benyttelsen af hinandens lokaler såvel som fælleslokaler i højere grad afstemt efter børnenes behov, som kan være meget differentieret i forhold til deres handicap. Således vil det være meget vigtigt for nogle børn ikke at skifte miljø, hvorfor skole og KKFO's brug af lokaler er fuldt sammensmeltet. Andre børn har derimod behov for et andet forløb, og vil derfor profitere af et fysisk skift i konteksten via lokaleskift mellem skole og fritid.

Forvaltningen har været i kontakt med 2 af landets største kommuner (Frederiksberg og Aarhus). Fælles for disse er, at de har SFO ordninger med lokalefællesskab på samtlige af deres skoler. Graden af lokalefællesskabet er dog varierende fra skole til skole, afhængig af behovet for fritidsinstitutionspladser. Således vil der på én skole forefindes et næsten totalt lokalesammenfald, mens der på en anden stort set er adskilte lokationer. Samarbejdet betegnes som uproblematisk, men begge kommuner fremhæver, at kvaliteten af dette samarbejde i høj grad er personbåret, og at samarbejdet i alle tilfælde ligger inden for de af kommunen udmeldte rammer. I begge kommuner er SFO'ernes pædagoger ansat efter årsnorm og deres timetal gør, at en del af deres daglige arbejdsdag foregår i skolernes indskolingsklasser.

De fælles lokaler er fysisk indrettet, således at de lever op til de lovgivningsmæssige bygningskrav.

Det skal nævnes at LFS har anmodet BUF om at udarbejde en rammeaftale for brug af fælleslokaler. Forvaltningen er ved at se på en evt. mulighed for en sådan aftale.

Betalingstakster

I Dagtilbudsloven er der sat loft over det beløb, kommunerne må opkræve i brugerbetaling. Det maksimale beløbet er fastsat som en procentdel af kommunens samlede omkostninger ved at drive fritidshjem. I folkeskoleloven findes der ikke en sådan begrænsning.

Det betyder, at på et fritidshjem koster en plads f.eks. 47.146 kr. årligt, heraf må kræves 25 pct. = 11786,50 kr. i forældrebetaling.

På en SFO koster en plads også 47.146 årligt, men kommunalbestyrelsen bestemmer hvor stor en del forældrene skal betale, f.eks. 50 pct. = 23.573 kr. eller 2 pct. = 943 kr.

I Københavns Kommune har man valgt at give KKFO'erne samme rammevilkår og takster som fritidshjemmene.

Liste over skoler i København med KKFO

Størsteparten af KKFO'erne i København er bygningsmæssigt integreret i skolens bygning, da disse er etableret i forbindelse med opførelsen eller udbygning af skolen. En enkelt KKFO er fysisk selvstændig, da den oprindeligt har været etableret som fritidshjem, og først på et senere tidspunkt er blevet omdannet til KKFO.

Sortedamskolen
Skolen på Kastelsvej
Gasværksvejens Skole
Vesterbro Ny Skole
Bavnehøj Skole
Valby Skole
Ålholm Skole
Kirkebjerg Skole
Rødkilde Skole
Korsager Skole
Tagsbo Skole
Grøndalsvængets Skole (fritliggende)
Utterslev Skole
Skolen på Islands Brygge
Ørestads Skole
Øresundsskolen
Frejaskolen
Fensmarksskolen
Skolen i Ryparken
Friluftsskolen

Skolen i Peter Vedelsgade
Skolen i Charlotttegården

Oversigt over pædagogiske og strukturelle dilemmaer ved fritidshjem kontra KKFO

Dilemmaer	Pædagogisk faglighed		Kapacitets udnyttelse		Økonomi		Ny institutionsstruktur	
	Fordele	Ulemper	Fordele	Ulemper	Fordele	Ulemper	Fordele	Ulemper
KKFO/ Skole	1) Nemmere at koordinere og understøtte hinandens aktiviteter 2) Bedre mulighed for etabl. af fælles faglighed ved 2 faggrupper under samme leder	KKFO forudsætter et større samarbejde på tværs af faggrupper, hvilket kan være en udfordring.	1) Mulighed for bedre udnyttelse af lokaler form/efterm og ved fælles brug 2) Trafiksikker afstand ml skole og frit	1) Mindre fleksibilitet ved skoletilknytninger → behov for flere pladser 2) Tidlig indskrivning (= behov for formiddags pasning) besværliggøres grundet fælles lokalebrug m. skolen	1) Ingen omkostning ifb m følgeordning 2) Ingen loft over forældrebetaling 3) Stordriftsfordele ved bygningsvedligehold	Større omkost. til ledelse (aftalt i overenskomst)		
Fritidshjem	Bedre sammenhæng mellem aldersgrupper ved intgr. inst.	1) Mulighed for dårligere koordinering sk/inst, da flere enheder skal samarbejde 2) Mulighed for fortsat cementering af forskellige faglige kulturer	1) Mere fleksibel skoletilknytning. 2) Mulighed for fleksibel udnyttelse af lokaler ved intgr.	1) Dårligere lokaleudnyttelse form/efterm 2) Mulig farlig skolevej 3) Mulig stor afstand skole/frit	Bedre mulighed for etablering af fuldtidsstillinger ved oprettelse af kombinationsstillinger inden for klyngen.	1) Loft over forældrebetaling 2) Udgifter til følgeordning	1) Via klynge/samarb. aftale er inst en del af et større fagligt og økonomisk fællesskab 2) Klyngeorganisationen er sammensat ud fra en 0 – 13 års tankegang	Brud på klyngestruktur hvis eksisterende fritidshjem omdannes til KKFO, da der vil komme et brud på 0- 13 års sammenhængen